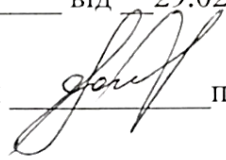

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет Кафедра
статистики

Затверджено

на засіданні кафедри статистики економічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № __12__ від __29.02.2024__ н. р.)

Завідувач кафедри проф. Матковський С.О.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Демографія»,
що викладається в межах ОПП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 051 «Економіка»
спеціалізація «Економіка та правове регулювання в бізнесі»

Львів - 2024 р.

Назва курсу	Демографія
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, пр. Свободи, 18
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Економічний факультет, кафедра статистики
Галузь знань, шифр і назва спеціальності	05 Соціальні та поведінкові науки. Спеціальність 051 “Економіка”, спеціалізація «Економіка та правове регулювання в бізнесі»
Викладач дисципліни	Матковський Семен Олексійович, професор, завідувач кафедри статистики Савка Наталія Володимирівна, доцент, доцент кафедри статистики
Контактна інформація викладача	Електронна_адреса: semen.matkovskyy@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання	У день проведення лекції (проспект Свободи, 18, ауд. 215) Також можливі он-лайн консультації через Zoom, Microsoft Teams. Для погодження часу он-лайн консультацій прохання писати на пошту semen.matkovskyy@lnu.edu.ua
Сторінка курсу	
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Демографія» є вибірковою дисципліною, яка викладається в 6 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською кредитно-трансферною системою, ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів у яких за відповідними темами розглядаються теоретико-методологічні та практичні питання вивчення передумов демографічних процесів: чисельності і соціально-демографічної структури населення, ймовірність дожиття, а також висвітлюються питання вивчення статистичної закономірності народжуваності, смертності, шлюбності,

	розлучуваності, міграції, відтворення демографічних поколінь та контингентів.
Мета та цілі дисципліни	<p><i>Метою</i> вивчення дисципліни «Демографія» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок щодо статистичного оцінювання, аналізу та моделювання процесу відтворення населення. <p><i>Навчальні цілі</i> полягають у вивченні основних методів і методик збору, оброблення та аналізу статистичної інформації щодо формування чисельності населення, його демографічного та соціально-економічного складу, а також складових природного руху і міграції населення та побудови демографічних прогнозів.</p>
Література для вивчення дисципліни	<p style="text-align: center;">Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методичні положення зі статистики / Держ. ком. статистики України. – К.: ЗАТ „Август”, 2002 – Вип I / Редкоп.: О.Г. Осауленко та ін. 2. Методичні рекомендації з питань статистики населення. Держстат України.- Київ, 2018. 3. Пальян З.О. Демографічна статистика: Навч.-метод. посібник для вивч. дисц.- К.: КНЕУ, 2006. 4. Прибиткова І.М. Основи демографії: Посібник для студ. – К.: Артек, 1997 – 256с. 5. Статистика: Підручник / С.С. Гарасименко та ін. – К.: КНЕУ, 1998р. 6. Стеценко С.Г., Щвець В.Г. Статистика населення: Підручник. – К.: Вища школа, 1993 – 463с. 7. Всеукраїнський перепис населення. Методологія та організація: навч.посібник. – К.: Держкомстат України, 2001. – 336 с. 8. Романюк А.І. Демографічні студії , НАНУкраїни,Київ 1997 р. 9. Статистика: навчальний посібник / [С.О. Матковський, Л.І. Гальків, О.С. Гринькевич, О.З. Сорочак] – Львів: Новий світ-2000, 2009.– 430 с. 10. Матковський С. О. Статистика : навч. посібник / С. О. Матковський, М. Л. Вдовин, Т. В. Панчишин. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 344 с. 11. Матковський С.О, Марець О.Р. Теорія статистики: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2010. – 534 с. <p style="text-align: center;">Інформаційні ресурси:</p> <ol style="list-style-type: none"> 12. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua 13. Статистичний офіс Європейської співдружності. URL: ww.epp.eurostat.ec.europa.eu

	<p>14. Департамент статистики ООН. URL: www.unstats.un.org</p> <p>15. Актуальний перелік наукових фахових видань України. URL: https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/atestaciya-kadriv-vishoyi-kvalifikaciyi/naukovi-fahovi-vidannya</p> <p>16. Журнали і видання, індексовані у наукометричній базі Scopus. URL: https://www.scopus.com/sources?zone=TopNavBar&origin=NO%20ORIGIN%20DEFINED</p> <p>17. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua</p> <p>18. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. URL: http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2</p> <p style="text-align: center;">Аналітичні центри України і світу:</p> <p>19. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій (Institute for Economic Research and Policy Consulting, IER). URL: http://www.ier.com.ua/ua</p> <p>20. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: https://niss.gov.ua</p> <p>21. Український центр економічних і політичних досліджень (Ukrainian Center for Economic and Political Studies). URL: https://razumkov.org.ua.</p> <p>22. Центр економічної стратегії. URL: https://ces.org.ua/</p> <p>23. Adam Smith Institute (ASI) (United Kingdom). URL: https://www.adamsmith.org</p> <p>24. Bruegel (Belgium). URL: https://www.bruegel.org</p> <p>25. GFK Ukraine. URL: https://www.gfk.com</p> <p>26. National Bureau of Economic Research (NBER) (United States). URL: https://www.nber.org</p>
Обсяг курсу	Денна форма: <u>90</u> годин. З них <u>28</u> години лекцій, <u>14</u> годин практичних занять та <u>48</u> годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:</p> <p>знати :</p> <ul style="list-style-type: none"> – основи організаційного та методологічного забезпечення статистичного спостереження населення України та інших країн світу; – інструменти та прийоми збору, нагромадження даних та методи обробки, порівняння та аналізу статистичних даних про чисельність, склад населення, його демографічні та міграційні процеси;

- світові демографічні тенденції, регулятори сучасної державної демографічної політики та її соціально-економічні наслідки.
- *вміти* :
- працювати з джерелами інформації, виконувати статистичну обробку первинних та агрегованих даних про кількість населення та демографічні події;
- розраховувати статистичні показники природного та міграційного руху, інтенсивність демографічних процесів, інтерпретувати результати досліджень;
- застосовувати методи аналізу варіації, методи оцінювання ймовірностей дожиття за допомогою демографічної сітки, оцінювати територіальну диференціацію регіонів на підставі демографічних параметрів;
- здійснювати короткострокові прогнози чисельності та складу населення прийомами демографічного та імітаційного моделювання

Компетентності і програмні результати навчання, які забезпечує курс (передбачені освітньо-професійною програмою і стандартом вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 051 Економіка):

Загальні:

ЗК3.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7: Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні: СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати. **СК6.** Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач. **СК7.** Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів. **СК8.** Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

Програмні результати навчання: РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки. **РН9.** Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави. **РН11.** Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин. **РН19.** Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

	PH26. Оволодіти навичками і вміло використовувати статистичні та кількісні методи для вибору інструментальних засобів обробки економічних даних у відповідності з поставленим завданням, аналізу результатів і обґрунтування отриманих висновків.
Ключові слова	Статистичні методи, економічна система, класифікації, статистичні дані, відкриті дані, перетворення даних, метадані, статистичне моделювання, дисперсія, дисперсійний аналіз, якісні дані, депопуляція, відтворення населення, демографічна криза, демографічна подія, демографічний процес, таблиці дожиття
Формат курсу	Денна
Теми (Схема курсу наведена у Додатку)	<u>Модуль 1 ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕМОГРАФІЇ .</u> 1. Предмет та методологія досліджень населення. 2. Статистичні спостереження населення. 3. Статистичне вивчення чисельності і складу населення. <u>Модуль 2 ВИВЧЕННЯ НАРОДЖУВАНОСТІ І ВІДТВОРЕННЯ НАСЕЛЕННЯ</u> 4. Вивчення народжуваності та плідності 5. Режим відтворення населення 6. Вивчення шлюбності, як передумови відтворення. <u>Модуль 3 СТАТИСТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ СМЕРТНОСТІ</u> 7. Смертність як демографічний процес. 8. Таблиці дожиття і середньої очікуваної тривалості життя. 9. Перспективні розрахунки населення
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Статистика», «Математична статистика», «Макроекономіка» достатніх для сприйняття категоріального апарату та економіко-статистичних методів.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	У реалізації навчальних цілей використовуються різні методи пізнавальної діяльності: репродуктивні, проблемного викладу, дослідницькі, а також проектно-орієнтоване навчання. Курс передбачає: використання пакетів прикладних програм для реалізації методів статистичної обробки та аналізу даних під час практичних занять і виконання індивідуальних науково-дослідних/

	аналітичних завдань, 2) ілюстрацію основних положень з використанням програмних і технічних засобів мультимедійної техніки.																																								
Необхідні обладнання	Проектор/Роздатковий матеріал/Навчально-методичні рекомендації/Інформаційно-комп'ютерне забезпечення																																								
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за такою схемою:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Вид роботи</th> <th>Форма роботи і засоби діагностики</th> <th>Кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="2">Аудиторна робота</td> <td>Практичні заняття (усне опитування, дискусія, виконання тестових і практичних/аналітичних завдань)</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>Модульна/Контрольна робота</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>Індивідуальна науково-дослідна/аналітична робота</td> <td>Підготовка і захист рефератів</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Залік</td> <td>Виконання підсумкового залікового завдання</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>Разом</td> <td></td> <td>100</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Оцінка в балах</th> <th rowspan="2">Оцінка ECTS</th> <th rowspan="2">Визначення</th> <th colspan="2">За національною шкалою</th> </tr> <tr> <th>Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку</th> <th>Залік</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>A</td> <td>Відмінно</td> <td>Відмінно</td> <td rowspan="4">Зараховано</td> </tr> <tr> <td>81-89</td> <td>B</td> <td>Дуже добре</td> <td rowspan="2">Добре</td> </tr> <tr> <td>71-80</td> <td>C</td> <td>Добре</td> </tr> <tr> <td>61-70</td> <td>D</td> <td>Задовільно</td> <td>Задовільно</td> </tr> </tbody> </table>	Вид роботи	Форма роботи і засоби діагностики	Кількість балів	Аудиторна робота	Практичні заняття (усне опитування, дискусія, виконання тестових і практичних/аналітичних завдань)	20	Модульна/Контрольна робота	20	Індивідуальна науково-дослідна/аналітична робота	Підготовка і захист рефератів	10	Залік	Виконання підсумкового залікового завдання	50	Разом		100	Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік	90 – 100	A	Відмінно	Відмінно	Зараховано	81-89	B	Дуже добре	Добре	71-80	C	Добре	61-70	D	Задовільно	Задовільно
Вид роботи	Форма роботи і засоби діагностики	Кількість балів																																							
Аудиторна робота	Практичні заняття (усне опитування, дискусія, виконання тестових і практичних/аналітичних завдань)	20																																							
	Модульна/Контрольна робота	20																																							
Індивідуальна науково-дослідна/аналітична робота	Підготовка і захист рефератів	10																																							
Залік	Виконання підсумкового залікового завдання	50																																							
Разом		100																																							
Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою																																						
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік																																					
90 – 100	A	Відмінно	Відмінно	Зараховано																																					
81-89	B	Дуже добре	Добре																																						
71-80	C	Добре																																							
61-70	D	Задовільно	Задовільно																																						

	<table border="1" data-bbox="701 150 1960 201"> <tr> <td data-bbox="701 150 898 201">51-60</td> <td data-bbox="898 150 1070 201">E</td> <td data-bbox="1070 150 1283 201">Достатньо</td> <td data-bbox="1283 150 1756 201"></td> <td data-bbox="1756 150 1960 201"></td> </tr> </table> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що студенти відвідують усі лекції і практичні заняття курсу.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані під час проведення аудиторних занять і за виконання індивідуальних науково-дослідних занять. При цьому обов'язково враховується активність студента під час аудиторних занять; своєчасність виконання поставлених завдань і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>	51-60	E	Достатньо		
51-60	E	Достатньо				
<p>Індивідуальні науково-дослідні роботи</p>	<p>Студенти виконують індивідуальні науково-дослідні аналітичні роботи на основі статистичних та інших емпіричних даних відповідно до проблематики у вигляді рефератів:</p> <p>Теми рефератів з дисципліни "Статистика населення"</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльна оцінка демографічної ситуації України і Львівської області. 2. Порівняльна оцінка демографічної ситуації України і Хмельницької області. 3. Порівняльна оцінка демографічної ситуації України і 4. Порівняльна оцінка демографічної ситуації України і 5. Порівняльна оцінка демографічної ситуації України і <p>І т. д.</p> <p>Студенту пропонується здійснити оцінку демографічної ситуації вибраної окремої області (на вибір студента) у порівнянні з середньоукраїнськими показниками.</p> <p>Реферат за обсягом повинен становити до 20-ти ст.</p> <p>Л-ра: Сайт Держстату: Демографічний щорічник; Веб-‘Населення України’; Методологічні положення з статистики населення; Банк даних ‘Населення України’ і т.д.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p>					
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершення курсу.</p>					

ДОДАТОК

СХЕМА КУРСУ «Демографія»

Теми та зміст	Денне			Література (за номерами в основній таблиці силабусу)
	Лекц	Прак.	Сам.	
Змістовий модуль 1. ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕМОГРАФІЇ				
<p><i>Тема 1. Предмет та методологія досліджень населення.</i> Сучасні уявлення про предмет демографічної та її місце в системі наук. Основні категорії демографічної статистики. Методологія та організація статистики населення. Закони народонаселення. Теорія демографічного переходу. Демографічна ситуація і депопуляція. Демографічні проблеми в Україні і світі. Застосування окремих статистичних методів у демографічній статистиці. Методи класифікації та групування у демографічній статистиці. Об'єкти демографічної статистики. Актуальність демографічних проблем. Практичне використання даних.</p>	2	1	4	1-3, 6, 7, 13-15 20-27
<p><i>Тема 2. Статистичні спостереження населення</i> Джерела та способи одержання статистичних даних. Статистичне спостереження: форми організації, вимоги до його проведення. Перепис населення. Організаційні питання, принципи і методи проведення, програма перепису населення. Поточний облік населення. Вибіркові обстеження населення. Реєстри населення. Застосування окремих статистичних методів у демографічній статистиці.</p>	2	1	6	1-3, 5-7, 8-11

Методи класифікації та групування у демографічній статистиці.				
<i>Тема 3. Статистичне вивчення чисельності і складу населення</i> Поняття чисельності населення та її категорії. Статеві - вікова структура населення. Чинники формування статевої структури населення. Показники в аналізі статевої структури. Метод групувань в аналізі вікової структури. Вікова акумуляція. Типи вікової структури. Класифікація Зундберга. Графічні методи аналізу статево – вікової структури	4	2	6	1-3, 5-7, 10
Змістовий модуль 2. ВИВЧЕННЯ НАРОДЖУВАНOSTI І ВІДТВОРЕННЯ				
<i>Тема 4. . Статистичне вивчення народжуваності та плідності</i> Народжуваність та плідність як статистичні процеси. Інтенсивний аналіз народжуваності і плідності. Коефіцієнт сумарної плідності. Стандартизація загальних коефіцієнтів плідності, індексний аналіз загального коефіцієнта плідності. Міжнародна оцінна шкала основних демографічних показників в аналізі народжуваності.	4	2	6	1-7, 8-10,
<i>Тема 5. Режим відтворення населення</i> Відтворення населення: поняття, значення і показники. Моделі населення в аналізі демографічних процесів. Система основних показників відтворення населення, методи їх розрахунку. Довжина покоління, показник тривалості існування поколінь. Теоретичні моделі населення. Стаціонарне населення. Стабільне населення. Теоретичні моделі і реальне населення.	4	2	6	1-3, 5-7, 8-11
<i>Тема 6. Статистичне вивчення шлюбності, як передумови відтворення</i> Джерела статистичної інформації про шлюбний стан. Форми і види шлюбності. Екстенсивний і інтенсивний аналіз шлюбності.	2	1	4	1-3, 5-7,
Змістовий модуль 3. ВИВЧЕННЯ СМЕРТНОСТІ				
<i>Тема 7. Смертність як демографічний процес</i> Основні аспекти статистичного вивчення смертності. Показники, що	4	2	6	3-7, 9-11, 13-15, 21-23

використовуються при аналізі смертності. Аналіз факторів смертності і причин смертності. Інтенсивний аналіз смертності з урахуванням причин смертності. Надсмертність і її вимірювання. Стандартизація показників смертності як умова міжнародних порівнянь. Смертність немовлят і материнська смертність. Міжнародна оцінна шкала основних демографічних показників в аналізі смертності.				
<i>Тема 8. Таблиці дожиття і середньої очікуваної тривалості життя</i> Таблиці дожиття, їх суть та основні показники. Середня очікувана тривалість життя, напрями її статистичного аналізу. Табличні коефіцієнти смертності та дожиття. Методи побудови таблиць дожиття (Методи умовного і реального покоління) Демографічна сітка, її елементи. Методи побудови демографічної сітки.	4	2	6	1-3, 5-7,
<i>Тема 9. Перспективні розрахунки населення</i> Перспективні розрахунки чисельності населення: їх суть, значення, класифікація та завдання. Методи прогнозування чисельності населення. Основні проблеми і напрями ретроспективних розрахунків населення.	2	1	4	1-3, 5-7,
	28	14	48	